

Sborník k semináři

Lesník 21. století

15. ročník

most mezi ekologií lesa a potřebami společnosti

Kašperské Hory

24. 10. 2019

Obsah

Úvod.....	- 3 -
Co nás naučily přírodní procesy v lesích Šumavy?.....	- 7 -
Výkyvy počasí, dynamika klimatu a lesní společenstva.....	- 9 -
S kůrovcem na rozcestí	- 27 -
Kůrovcová gradace v Národním parku České Švýcarsko v kontextu dlouhodobých cílů národního parku.....	- 33 -
Monitoring šíření lýkožrouta smrkového – <i>Ips typographus</i> (L.) v oblasti Smrčiny.....	- 43 -
Epigeičtí brouci jako indikátory stavu biodiversity v horských smrčinách NP Šumava	- 49 -
Kůrovcová kalamita z historického pohledu a možnosti řešení.....	- 51 -
Obnova kalamitních holin – nové přístupy	- 59 -
Pohádky Jana Pokorného	- 65 -

Lesník 21. století, most mezi ekologií lesa potřebami společnosti. 15. ročník.

Karel Matějka (Editor)

2019

www.infodatasys.cz

Celý sborník i jednotlivé příspěvky lze získat v elektronické podobě na stránce
<https://www.infodatasys.cz/lesnik21-2019/>.

Obrázek na titulním listu: Šíření lýkožrouta smrkového při ústí Tomanovy doliny do Tiché
doliny v Západních Tatrách v roce 2019 (foto K. Matějka)

Okrašlovací spolek Zdíkovska

384 72 Zdíkov 235

IČO 26602628

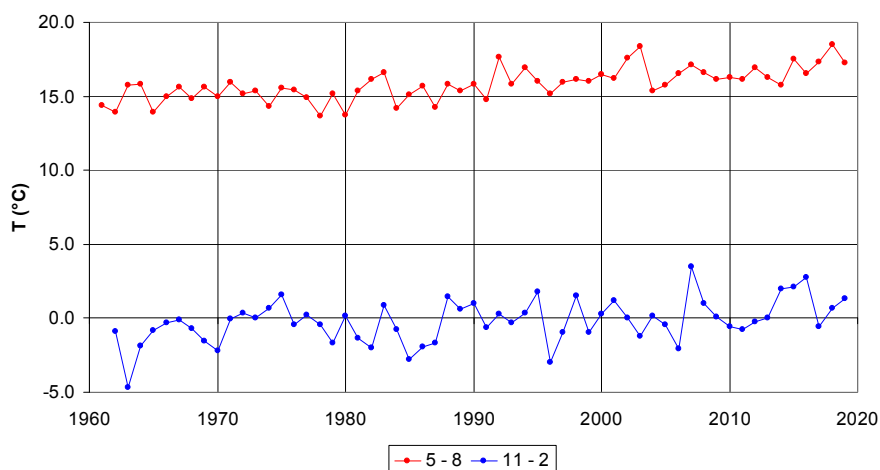

Úvod

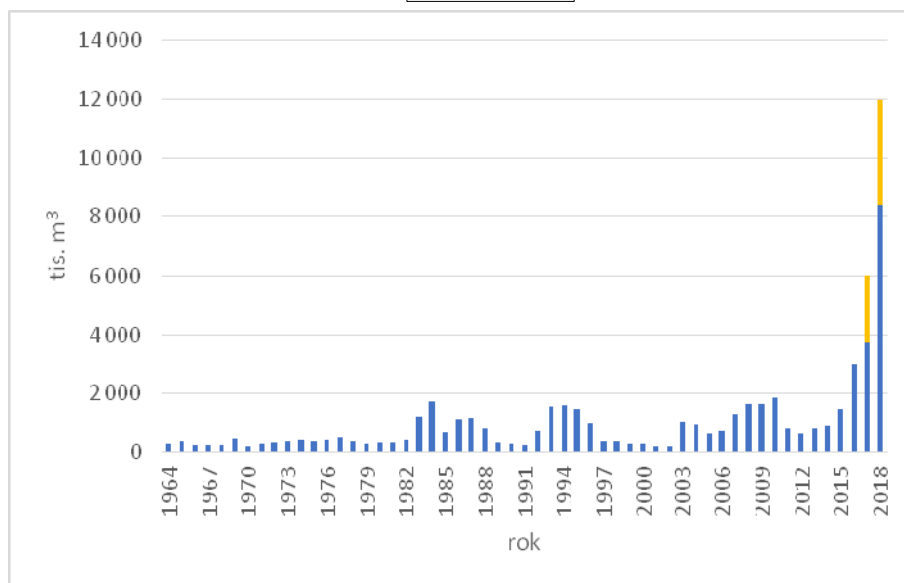
Předchozí ročník semináře *Lesník 21. století* byl zaměřen na studium pralesů jako jedné z základních objektů ochrany přírody. Pralesy jsou základní studnicí poznání procesů probíhajících v lesích, přičemž řada těchto procesů se dotýká stability ekosystému. V roce 2019 se již 15. ročník věnuje nanejvýš aktuální problematice, která má široký přesah do lesnického hospodaření:

Co mohou říci poznatky z národních parků k současné lýkožroutové kalamitě v hospodářských lesích ČR za podmínek probíhající klimatické změny

Průměrná teplota vzduchu se v České republice od roku 1961 do současnosti zvyšuje rychlostí přibližně 0,3 (až 0,6) °C za 10 let. V měsících vegetační sezóny (květen až srpen) byl obdobný nárůst ještě výraznější: 0,4 °C za 10 let. S tím souvisí i zvýšení výparu a evapotranspirace, což v důsledku vede k častějším suchým epizodám, které jsou příčinou výrazného fyziologického stresu dosud hlavní hospodářské dřeviny, jíž je smrk ztepilý. Díky tomuto stresu jsou porosty náchylnější k přemnožení lýkožrouta smrkového, případně dalších druhů lýkožroutů, což se nyní manifestuje jako kůrovcová kalamita v hospodářských lesích velké části střední Evropy (ZAHRADNÍK zde). Díky této kalamitě vznikají v posledních letech mimořádně rozsáhlé holiny, kde vyvstává otázka, jak s nimi dál nakládat.

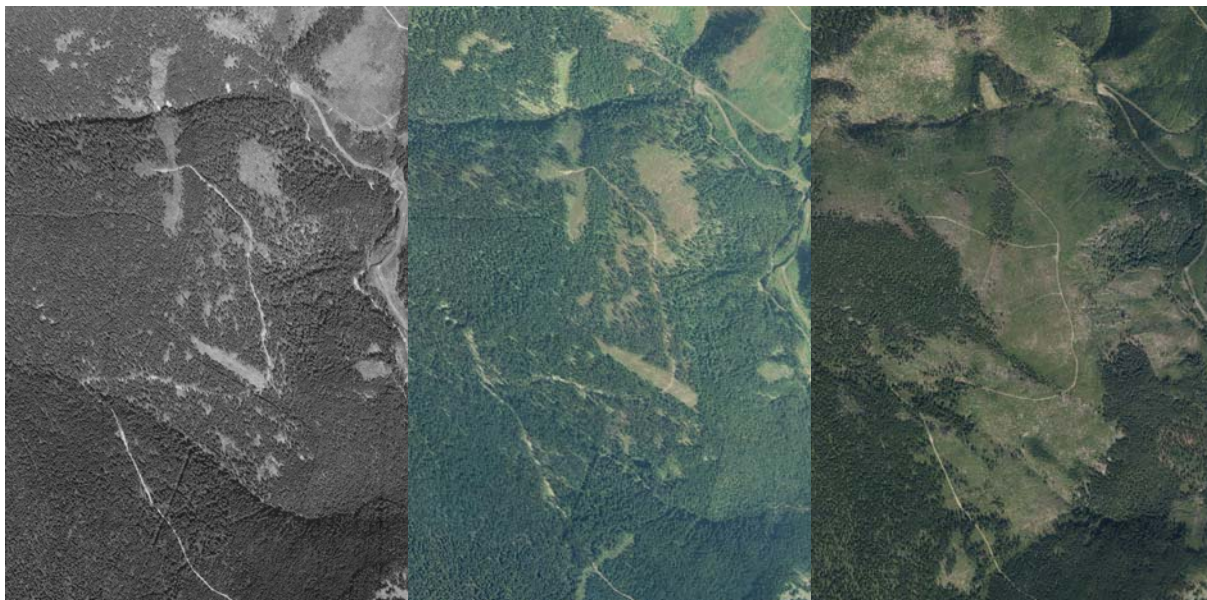
Obr. 1. Průměrné územní teploty v České republice ve vegetačním období (5-8) a v zimních měsících (11-2) podle dat ČHMÚ. Podrobněji viz MATĚJKA (zde).

Obr. 2. Objem evidovaného kůrovcového smrkového dříví dle hlášení Lesní ochranné služby v ČR. Podrobněji viz ZAHRADNÍK (zde).

Porovnání kůrovcových těžeb (obr. 2) a průběhu počasí (obr. 1) vykazuje souvislost - gradace lýkožrouta smrkového bývá nastartována extrémními výkyvy počasí, speciálně pak vysokými teplotami (zvláště ve vegetačním období) a nízkými úhrny srážek. Bylo tomu tak jak v první polovině 80. let, tak o deset let později (s extrémy v letech 1992 a 1994) nebo po extrémním roce 2003. Naprosto obdobná situace je po roce 2015, přičemž rozsah této poslední gradace zcela odpovídá odchylkám počasí od dlouhodobého průměru v posledních 5 letech.

V národních parcích a velkých přírodních rezervacích jsme na mnoha lokalitách, či spíše ve větších souvislých oblastech, již řadu let, i několik desetiletí zavedli takzvaný bezzásahový režim a umožnili jsme tak nerušené působení přírodních procesů. Presentované příspěvky dokreslí i rozdíly v přístupu k této problematice v jednotlivých národních parcích: zatímco na Šumavě je upřednostňován bezzásahový režim (HUBENÝ zde), v Krkonoších se vydali cestou brzdění rozmnožování lýkožrouta (JANSA ET SKALKA zde). Tam se však ukazuje, že takový přístup, přestože je veden velmi citlivě, vede ke vzniku rozsáhlých holin (obr. 3). I to je důvod, proč v NP České Švýcarsko přehodnocují svůj přístup k lesnímu managementu a upřednostňují přírodní procesy před aktivními lesnickými zásahy (VÉBROVÁ ET AL. zde). Situace v České republice je obdobná, jako v okolních zemích. Zde můžeme jmenovat příklad tatranských lesů na Slovensku.

Obr. 3. Letecké snímky z východní části Krkonošského NP, oblast západně od Jeleního potoka (polovina mapového listu SMO5 Žacléř 5-2) ukazuje následky trvalé snahy o eliminaci napadení lýkožroutem. Snímky jsou z let 1996, 2001 a 2018.

Lesní ekosystémy národních parků se stávají studnicí poznání, které můžeme využít pro stanovení vhodného zacházení s hospodářskými lesy. Existuje zde potenciál i pro ekonomickou optimalizaci činností v hospodářském lese za podmínek probíhající a dále očekávané klimatické změny. Současný 15. ročník semináře poukazuje právě na takové poznatky, které byly získány v chráněných územích a mohli by být přeneseny do hospodářských lesů. Proto byly stanoveny klíčové tematické okruhy semináře:

- Klimatická změna jako faktor gradace lýkožrouta
- Vývoj gradace lýkožrouta smrkového v ČR
- Dynamika smrkových porostů v českých národních parcích
- Obnova lesů po kalamitních těžbách

Neustále se ve společnosti projevují tlaky na omezení ochrany přírody, které jsou podporovány některými politiky, což vede například k neustálým atakům na Národní park Šumava. Současná kůrovcová kalamita v ČR je k těmto cílům zneužívána bez znalosti celé problematiky. Proto je také důležité upozornit na nepravdy, které se někdy vyskytují. Jeden takový rozbor ve formě vědeckého fejetonu poskytuje příspěvek J. KOPÁČKA (zde). Cílem tohoto semináře je tedy také ukázat, že vědecky podložená ochrana přírody poskytuje ve svém důsledku poznatky použitelné v hospodářských lesích.

Ing. Karel Matějka, CSc.
IDS, Praha
www.infodatasys.cz

